

En la Diputació de Girona doná testimoni de son amor vers les Belles-Arts, reglamentant les escoles, y a favorint son desenrotll y multiplicació.

Demostrá al propi temps, lo carinyo que vers son país professava, defensant ab l' ardiment y constancia que dona la convicció de les bones causes, los intereses morals y materials de la comarca qui 's gloriava de tenirlo per representant.

Y no es necessari qu'acabi detallant minuciosament la vida d' en Vayreda.

Tots lo coneixian y á tots segurament vos havian encantat sa rectitut de criteri, sa bondat de cor y sobre tot aquella economia de paraules que jo tant li admirava.

En Vayreda era un dels pochos que callant diuen molt, perque ses poques paraules son expressives y gráfiques, sintetisan perfectament un pensament y responen de plé á plé á la coneguda sentència del filósoph arabig-cordobés.

En Vayreda expressava poch, com més avant deya, pero sentia molt y era altament impresionable y observador.

Una prova n' es de mon acert l' obra que deixá escrita y que titula *Tres generacions*, que si se 'm permet expressar mon pensament, diré qu' es altre quadro de sa colecció, ab la sola diferencia qu' en lloch de pinzell se serví de tinta y ploma pera pintarlo.

En Vayreda pintor es en Vayreda literat; en una y altra manifestació del art demostrá tenir igual concepte de la bellesa, en termes, que si sos quadros son una novela de sentiment, sa novela es un quadro plé de harmonia, color y justesa.

¡Pobre Vayreda! Ha mort; ha mort pera sempre! lo plora la familia, lo criden los artistes, l' anyoran los amichs y están de dol los vers catalans.

Ha mort. Ha mort, pero entre nosaltres ha deixat un recort que facilment no oblidarém, puig ses converses, ses obres, sos consells, ses sentencies, les trobarém de menos en tots los moments de la vida en que se 'ns feya imprescindible la figura d' en Vayreda.

¡Descansi en pau lo malaguanyat artista!

¡Deu perdó al distingit patrici!

¡Al cel sia lo creyent, lo bon amo, l' amorós espós y lo modelo de pares de familia!

L' art catalá portará dol llarch temps per semblant pérdua, pero apesar de tot pot estar ufanós, puig com ha dit un articulista qu' ha estudiat profunda y consciensudament les obres d' en Vayreda, aquestes "quedarán entre nosaltres com monuments gloriosos del art catalá, doblement valiosos é importants: primer per lo valor intrinsech de sa bellesa incomparable; després per son valor documental, revelador del estat artístich d' un poble en una época determinada.."

HE DIT

DISCURS DE MOSSEN ESTEVE FERRÉS

Rector d' Olot

Sentiria que las desfavorables condicions pera una improvisació, ja que careixo de la convenient elocuencia, fossin causa de que la hermosa corona qu' acaba d' entreteixirse en memoria d' en Joaquim Vayreda, s' espatllés al pretenir jo tocarla pera estrenyer son enllás; mes, com encara resta amagada una pedra preciosa que 'm sembla engastaria be en la corona, 'm permeteré desenterrar aquesta nova preciositat, tal volta d' alguns dels presents ignorada.

Me refereixo, senyors, á la *influencia d' en Joaquim Vayreda sobre l' art, nostra regió y l' regionalisme, precisament baix lo punt de vista moral y religiós*. Concepte que estimo 'm correspon fer constar en ocasió tan oportuna com la que 'ns ocupa.

Perque, senyors, tots sabem la distinció de las virtuts en admirativas é imitativas; de las molts del primer género, que brillavan ab en Joaquim Vayreda,

acaban de ferne bona memoria 'ls que m' han precedit en l' us de la paraula; pero convé saber qu' es molt digne d' imitació l' esperit d' en Vayreda, á qui podrian aplicarse ab veritat aquellas sagradas paraules: *exemplum dedi vobis vos hi donat jo exemple, ut quemadmodum ego feci pera que á la manera com hi procedit ho feu també aixís vosaltres, et vos ita faciatis*.

Respecte al art. ¿Cóm procedí nostre distingit Vayreda? Lo senyor Berga ha fet menció de la crítica escampada per alguns contra l' escola d' en Vayreda, titllantla de daixar poch acabats sos quadros: ¿saben com procedí en Vayreda davant d' aquesta severa crítica y de llurs autors? ¿Creuhen que tal volta agafá la ploma ensangrentada pera dirigirla contra 'ls seus adversaris, com se sol fer, per desgracia, ab massa fre, quencia en nostra época? Res d' aixó; per tota resposta, pren en Vayreda l' pinzell y trassa un quadret, petit, d' uns quaranta centímetres y representa un personatge del segle passat en una habitació luxosa; y en eix quadret fa veure com, si convé, no sols sab pulir lo panyo de la ribetejada levita, sino també l' cuyro de las calsas d' aquell temps y lo llamet de l' ermilla, sino que fins deixa contar los fils de seda de las tapicerías que adornan l' habitació... No estranyin que 'm recordi encara d' aquets detalls, puig vaig servir varias vegadas si no de model, com de maniquí á n' en Vayreda per aquell acabat quadro; y no estranyin tampoch si hi olvidat molts de sos detalls, perque han passat ja trenta anys y molts caborias desde aquella fetxa.

Aixís, aixís, en Vayreda doná als artistes una preciosa lliçó de moral pera surtir ayrosos de llurs contraris, sens ferir á ningú y prenent la cosa ab humil paciencia; en Vayreda proclamá ab aquell quadro aqueix moralisador principi: *obra be y deixa dir*. Si en Vayreda hagués donat oído als seus criticadors, hauria necessitat un segle pera deixarnos las sevas obras y 'ns veuríam privats de la major part d' ellas y de l' escola y caràcter que li son propis.

Tal vegada 's farà estrany si afirmo qu' en Vayreda influí poderosament en l' esperit pío y religiós de nostra comarca; y no obstant es cosa molt positiva, per més que hagi passat desapercibuda, gracias á la senzillés d' en Vayreda. Vaig á revelar-ne algun exemple:

No solzament los olotins, sino fins los comarcans y los forasters de costums piadosas miraren sempre la iglesia del Tura com la digna casa de nostra Patrona, be que deslluída per algunas faltas; estava reservat á n' en Vayreda com á digne y entés Obrer de Nostra Sra. del Tura, l' lograr que tan hermosa iglesia inspirés á tots l' efecte del reculliment y fervor, ab l' armoniós acort qu' ara presenta l' temple, desapareguts los defectes que distreyan lo bon efecte que debía causar y qu' ara causa d' un modo admirable la Casa payral de nostra Patrona.

Com á zelós Obrer de la Iglesia Parroquial en Vayreda ha influhit no menos al esperit de religiositat que imposa nostra grandiosa Iglesia. Avans, aquest atrevit Temple era calificat per tots de *gran*, mes no de *grandiosa Basilica*. Després de las tristas profanacions de 1873 y 1874 restá feta una veritable llástima y donava dol lo visitarla. Lo geni religiós d' en Vayreda sapigué aprofitar l' ocasió y 'ls elements, no abundants, de que pogué disposarse, pera donar á la Parroquial lo *grandiós* aspecte qu' avuy presenta, modificadas magistralment las condicions del color y de la llum y fent desapareixer mil destorbs que s' oposavan á la bellesa del conjunt y de detall á nostre famós temple. Y es que quan los demés sols pensavan en restaurar, lo geni piados d' en Vayreda sapigué realisar la digna transfiguració d' aquesta monumental Iglesia, contribuint aixís eficazment al esperit religiós qu' en ella tothom ara hi sent y respira.

No se si m' es lícit alsar lo vel del secret, pera demostrar com en Vayreda influí eficazment en que l' regionalisme s' inspirés en ideas y fonaments veritablement religiosos; mes jo crech que no pot molestar á ningú que l' fet y la veritat quedin consignats en aquest acte.

Com á membre de la Comissió pera redactar las